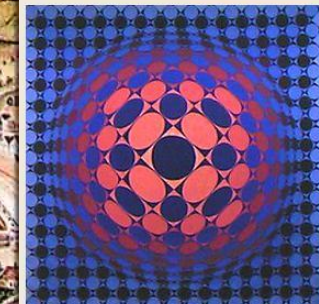

Szisztémás sclerosis

Prof. Czirják László

Reumatológiai és Immunológiai Klinika

Pécs

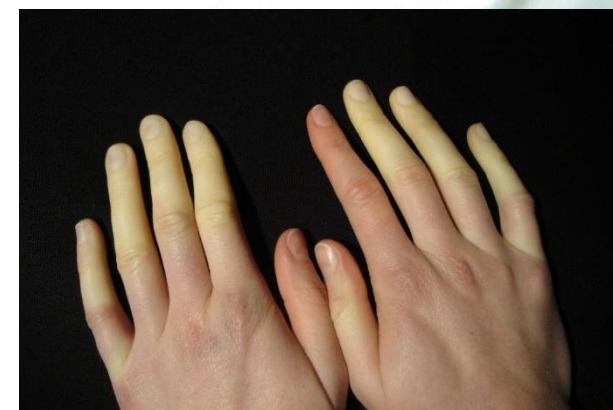
A kórkép általános jellemzői

- Női dominancia (9:1)
- Általában a 40-es életévben kezdődik
- Kezdeti tünetek:

- **Raynaud syndroma**
- **Ujj oedema** (ízületi határokat nem követi)
- Sclerodactylia

Korai SSc-ra nagyon gyanús!
Arthritis – arthralgia is lehet!

- Bőr, belső fibrosisával és vascularis károsodásával jár
- Incidencia: 0,6-2,3/100 000; prevalencia: 1.4–5.6/100 000
- **250%-os mortalitás növekedéssel jár**
- Kardiopulmonalis manifesztáció, ezen belül is az **intersticiális tüdőbetegség (SSc-ILD) a vezető halálok**

Szisztémás sclerosis

Raynaud szindróma

Cutan fibrosis

Bőrfekélyek

Teleangiectasia

Subcutan calcinosis

Intersticiális/vascularis
tüdőbetegség

Szívbetegség

Gastrointestinalis

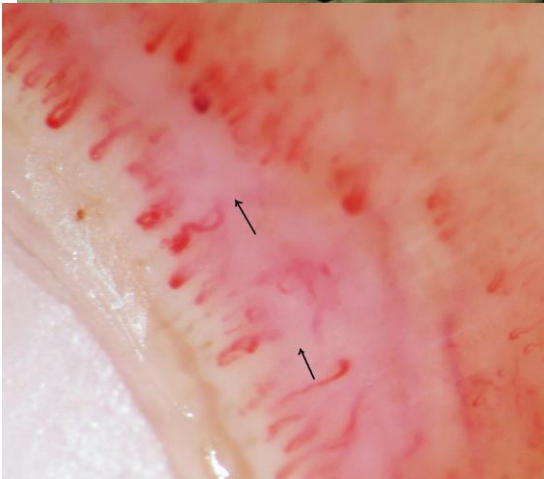
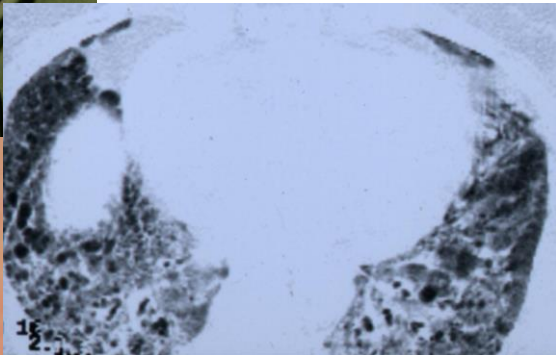
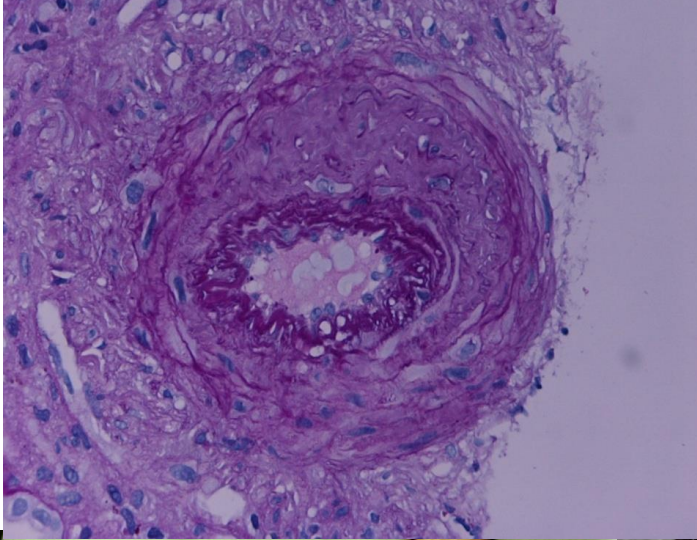
manifesztáció

Renalis manifesztáció

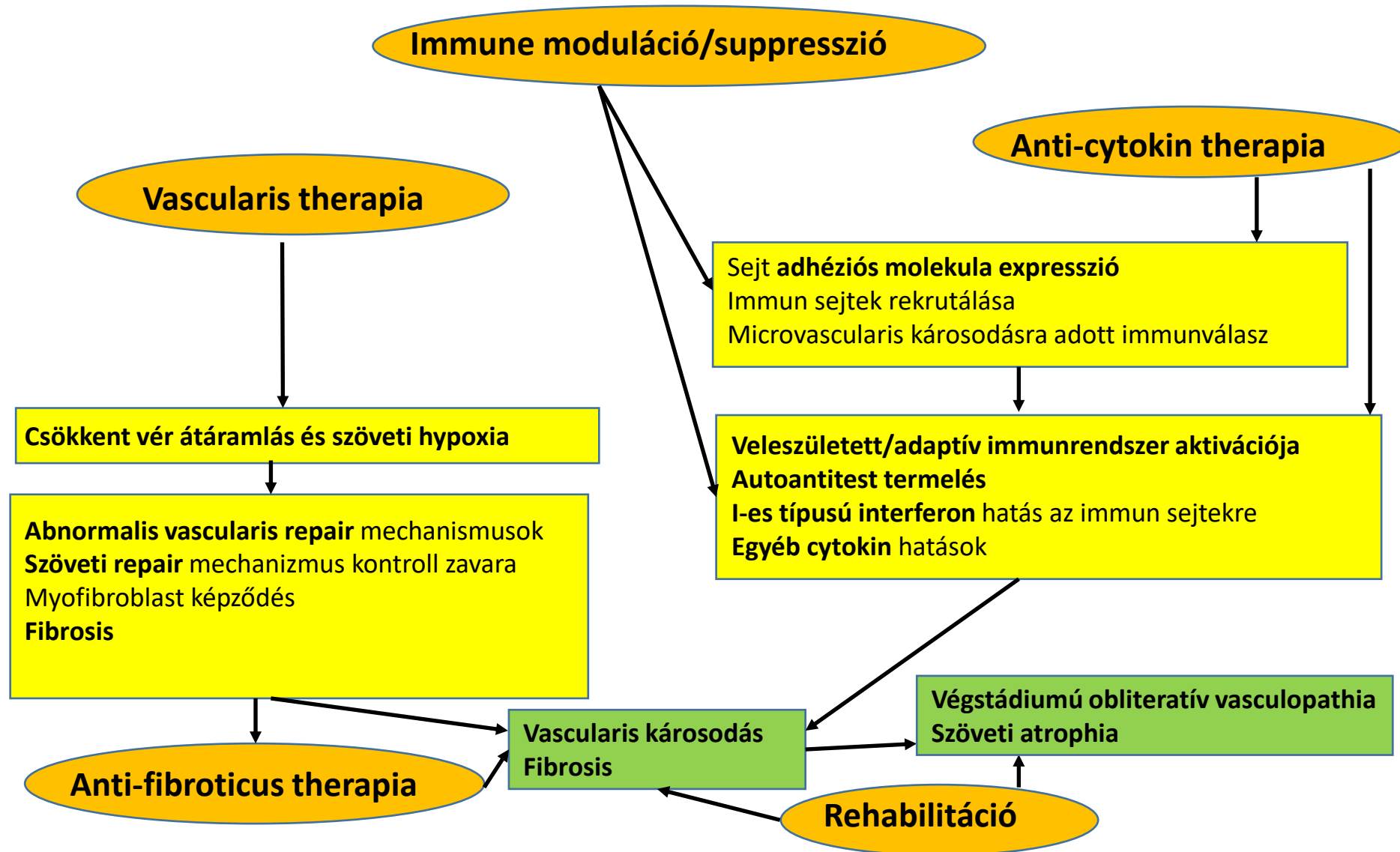
Myositis/Myopathia

Synovitis/Contracturák

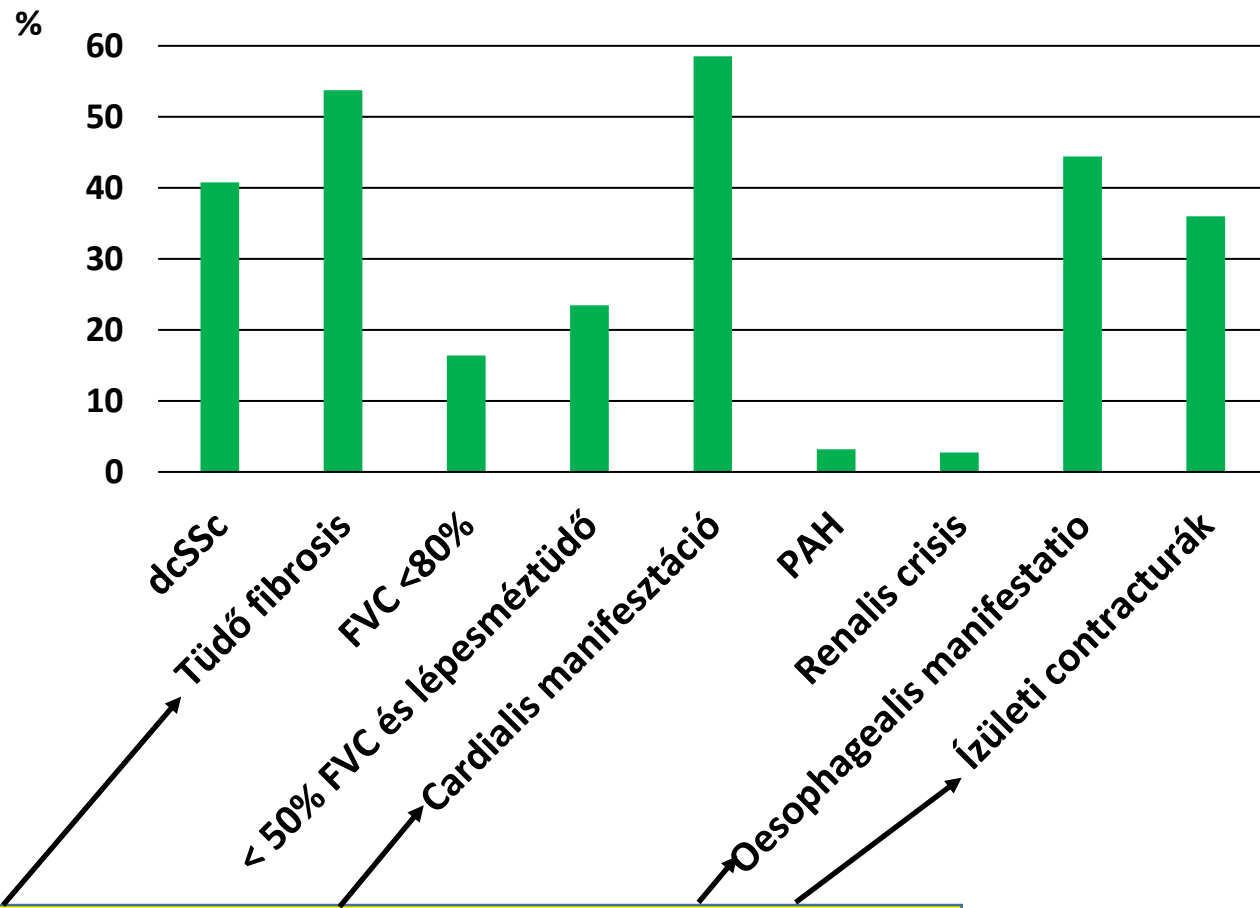
Tendonitis

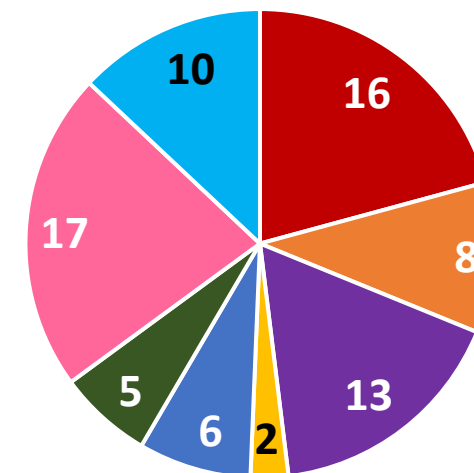
SSc pathomechanizmusa

439 szisztémás sclerosisos beteg klinikai alapadatai

A kórlefolyás első éveiben rendszerint már megjelennek!

- Szív érintettség
- Pulmonalis artériás hypertonia
- Interstitialis tüdőbetegség
- Scleroderma renalis krízis
- Gastrointestinalis érintettség
- Infekció
- Tumor
- Többszörös halálok

A korai SSc diagnózisa

- Raynaud sy.
- Ujjduzzanat

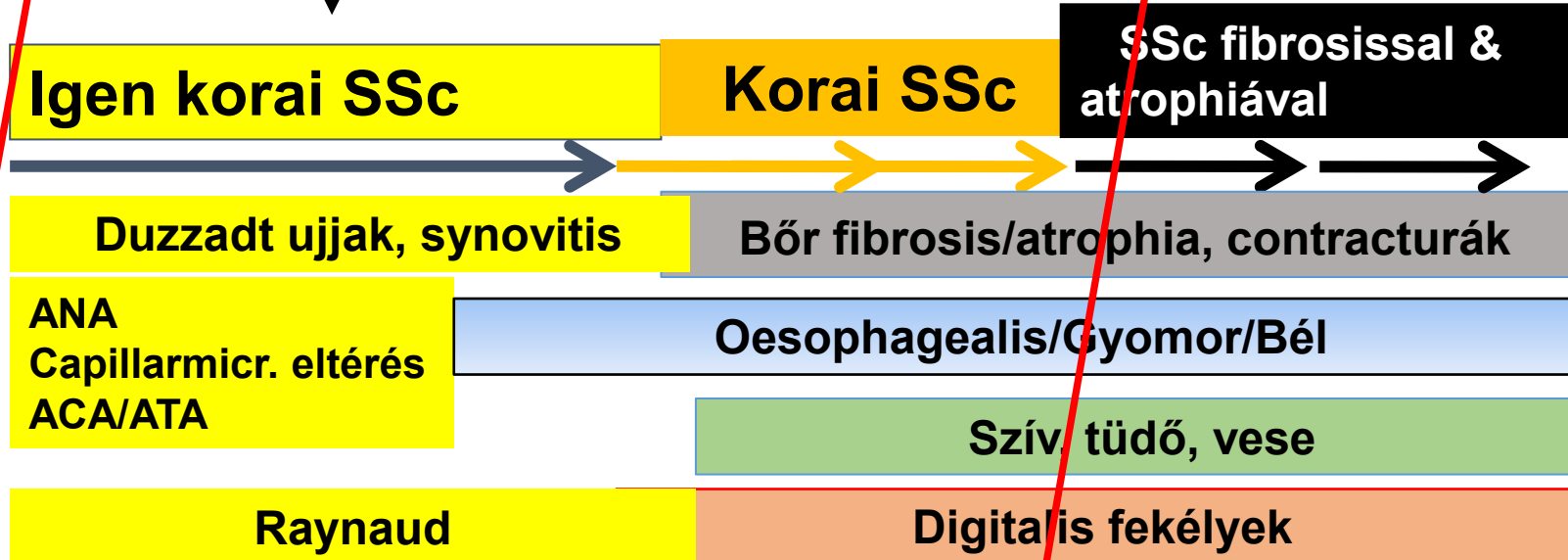
- I. szint
1. Capillaroscopia
  2. Szerológia (Antinuclearis antitest vizsgálat, anti-topoizomeráz, anti-RNA-polimeráz3, anti-centromer antitest vizsgálat, stb.)

Pozitivitás esetén további diagnosztikus lépések

II. szint

Echocardiographia, légzésfunkció (FVC, DLCO), (gyakran) mellkas HRCT , kéz rtg felvétel, oesophagealis manometria - bárium nyeletés, endoscopia.

Kedvező terápiás ablak

A belsőszervi és izületi tünetek korán jelenkeznek. A korai felismerés alapvető!

Diffúz cutan SSc

Limitált cutan SSc

A szisztémás sclerosis klasszifikációs kritériumai

Criterion	Sub-criterionok	Súlyszám
Ujj bőrvastagodás	Duzzadt („puffy”) ujjak	2
	Az egész ujj az MCP-től distálisan	4
Ujjbegy léziók	Ujjbegy fekélyek	2
	Csillag alakú hegek („pitting scars”)	3
Teleangiectasia		2
Abnormalis capillarisok (capillarmicroscopiával)		2
Arteria pulmonalis hypertonia és/vagy Interstitiais tüdőbetegség		2
Raynaud jelenség		3
Scleroderma aszociált antitestek (anti-centromer, anti-topoisomerase I [anti-ScL 70], anti-RNA polymerase III)		3

Össz pontszám:

9 vagy több pont: szisztémás sclerosis

Bőrvastagodás az MCP vonaltól proximálisan: elegendő criterium önmagában is.

Korai SSc mintázat

Óriáskapilláris

Tág hurok

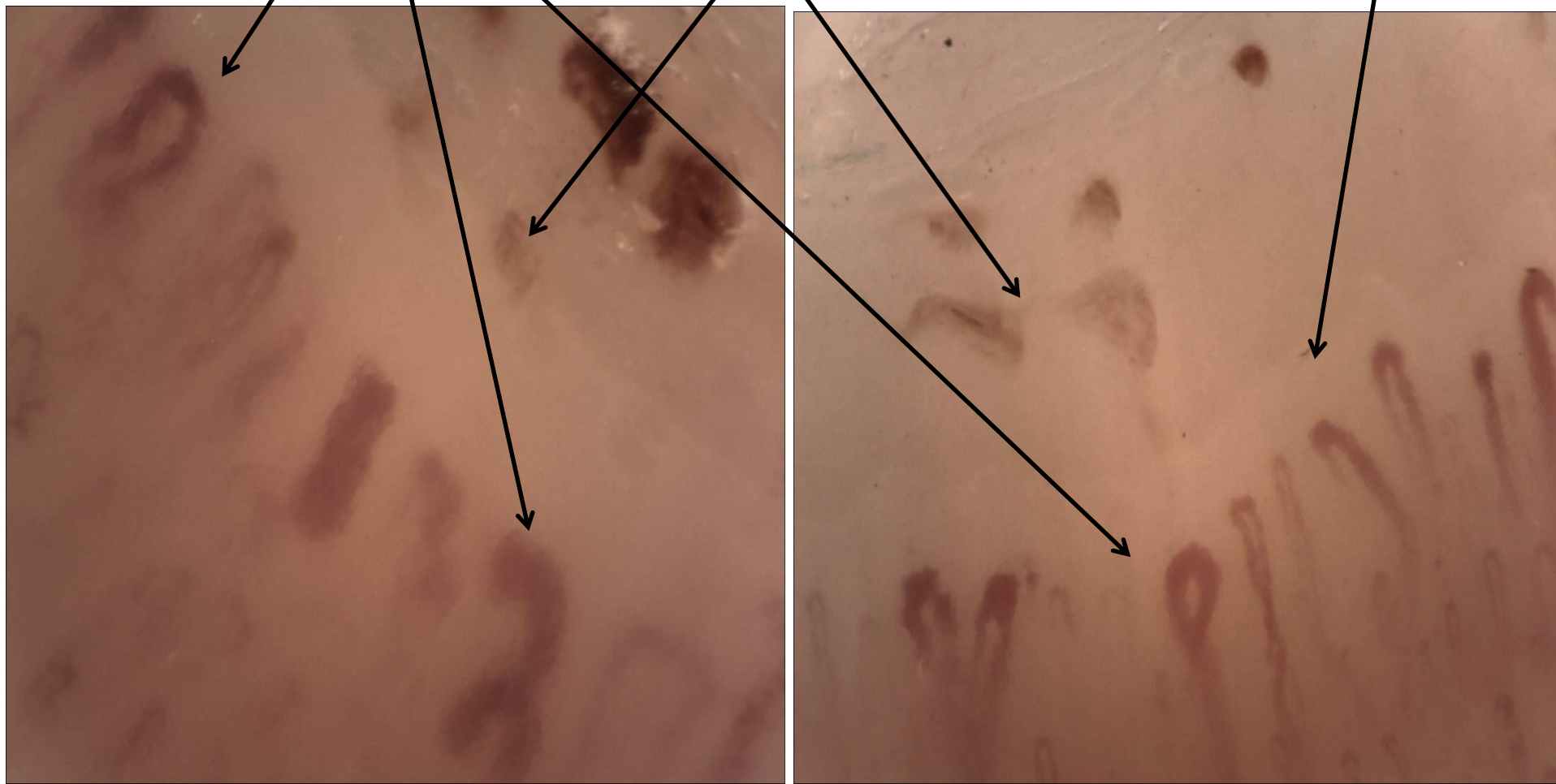

Aktív SSc mintázat

Óriáskapilláris

Bevérzés

Irreguláris széli sor

Ramified hurkok

Késői SSc mintázat

Avascularis terület

Ramified hurkok

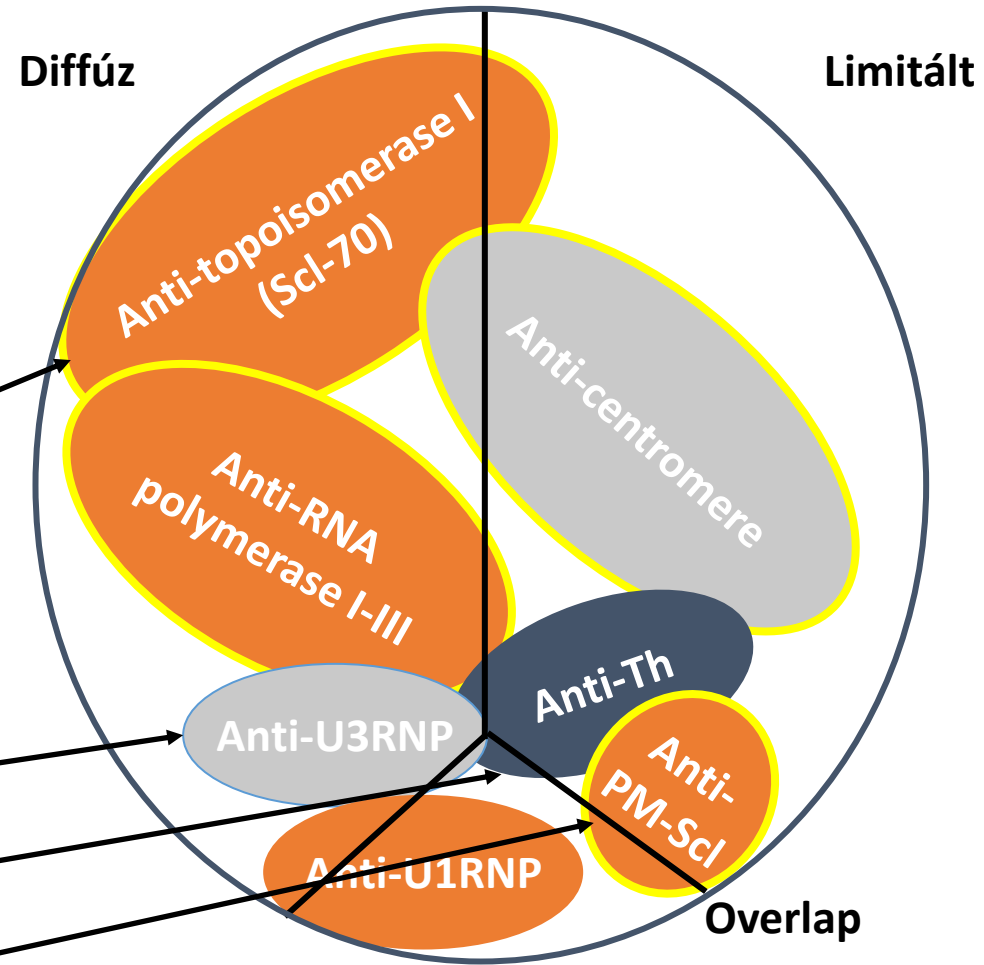
Szerológiai alcsoportok és klinikai kockázat becslés SSc-ben

50-60%-ban a három „közös” autoantitest valamelyike:

- anti-centromer
- anti-Scl70 (anti-topoizomeráz I)
- anti-RNA polimeráz III

Anti- Scl-70 = **ILD**
Anti-centromer = PAH
Anti-RNA polimeráz III = renalis crisis

Anti-U3RNP = **ILD**, PAH, myositis
Anti-PM-Scl = SSc-myositis, overlap, arthritis, **ILD**
Anti-Th/To = **ILD**, PAH

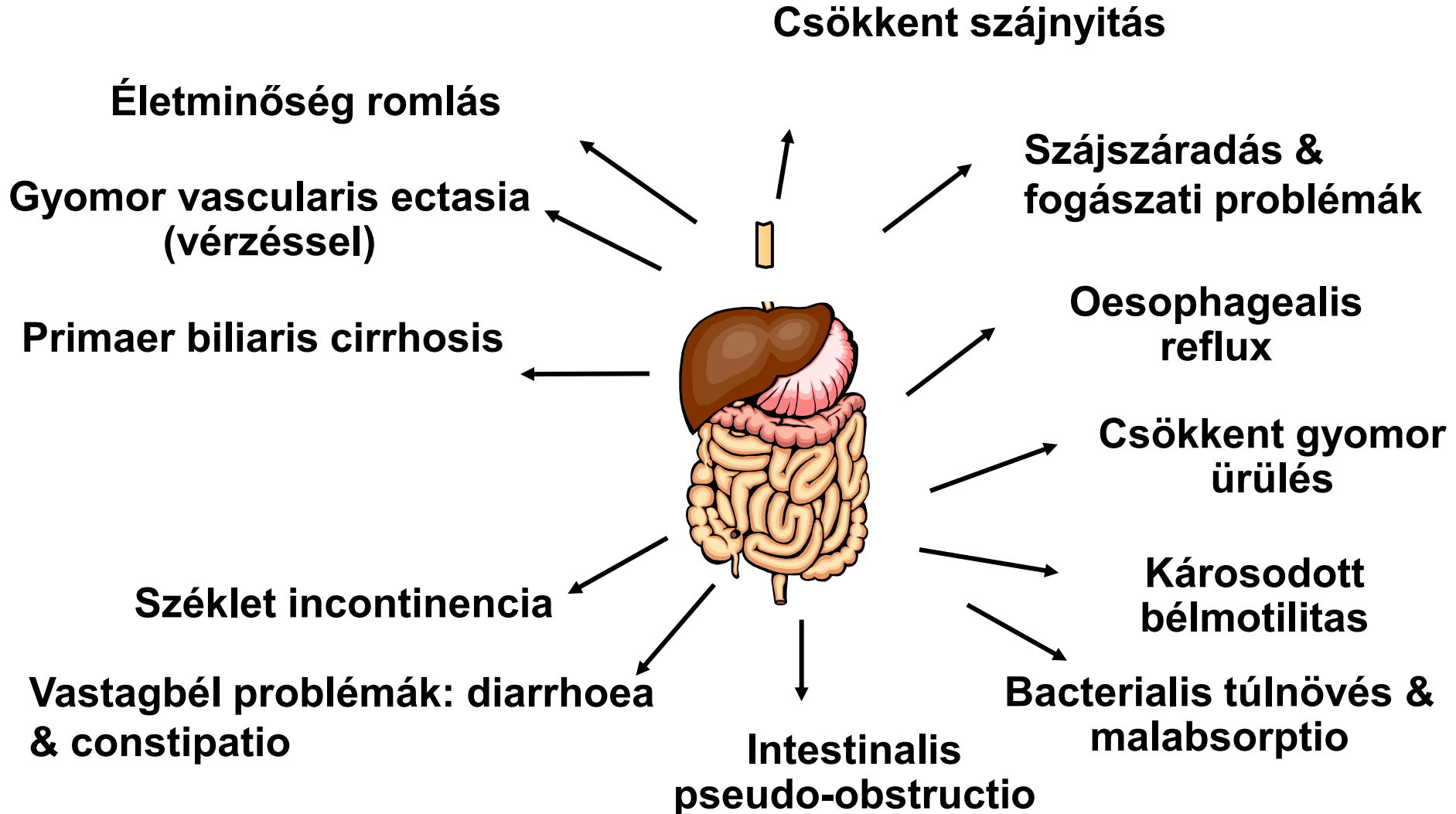

Fontosabb bőrtünetek

- Sclerodactylia vagy proximalis scleroderma (MCP vonaltól proximalisan is involvált bőr) vagy diffus scleroderma
- Bőrfekélyek, amelyek csillag alakú heggel gyógyulhatnak
- Teleangiectasia
- Subcutan calcinosis
- Bőr pigmentatio zavar

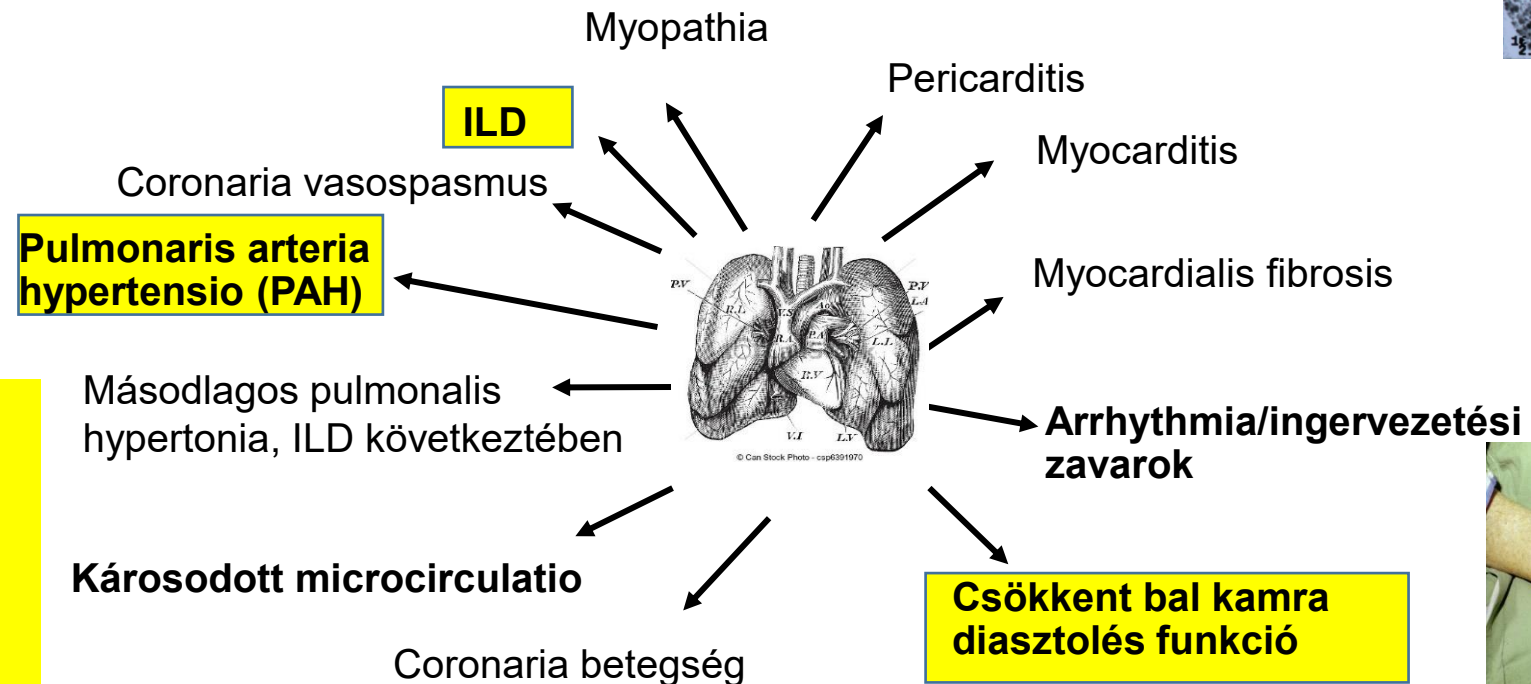
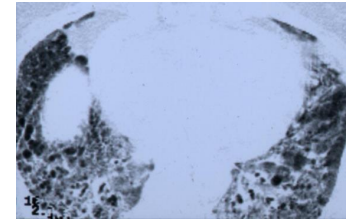
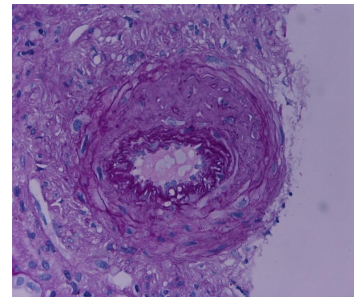
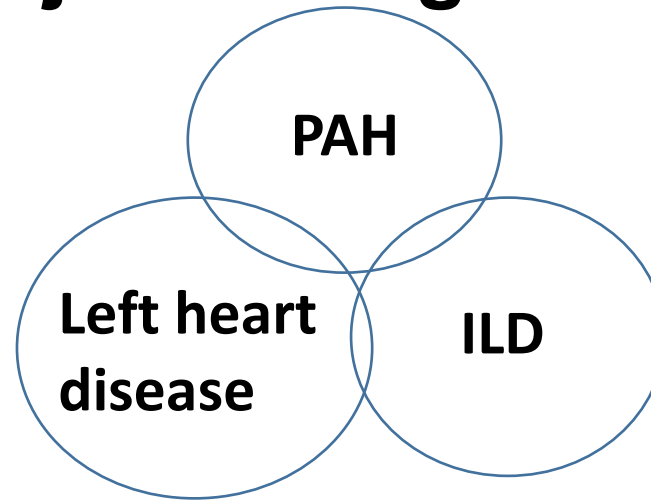

Gastrointestinalis manifesztációk SSc-ben

A kardiovaszkuláris manifesztáció jelentősége

- Dyspnoe, csökkent fizikai teljesítőképesség
- Kezdeté nehezen meghatározható
- Korai felismerés fontos
- Differenciáldiagnosztika!
- Rendszeres (éves) kontroll

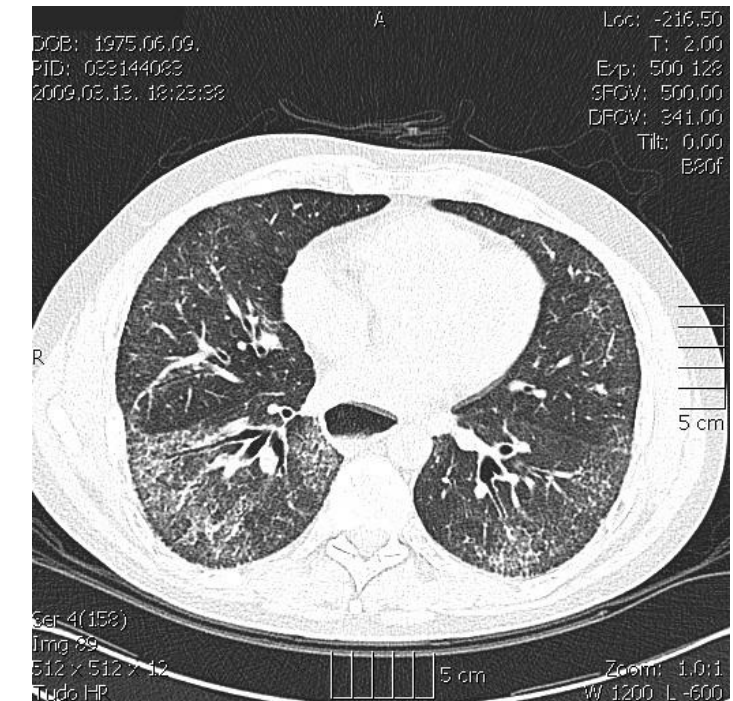
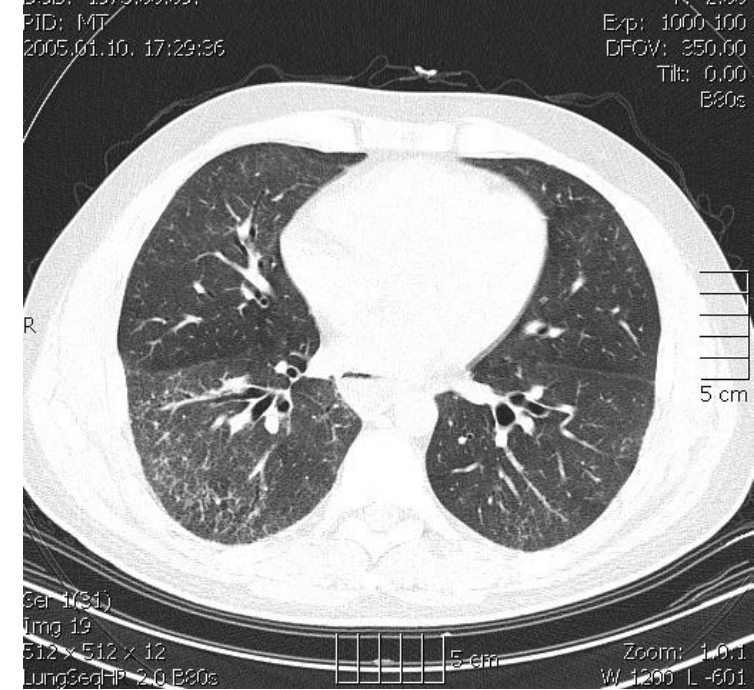

Kockázat becslés:

Különböző etiológiájú eltérések együttesen is jelen lehetnek. A komorbiditások is fontosak (hypertonia, hyperlipidaemia, stb.)

Interstitialis tüdőbetegség (ILD)

- A mortalitás legfőbb oka
- **A legmagasabb halálozási ok az összes autoimmun betegségben**
- 50-80%-ban jelen van
- **Csökkent diffúziós kapacitás (DLCO) és forszírozott vital kapacitás (FVC)**
- **FVC** csökkenés korán jelentkezik
- Stabil maradhat, de lehet **progresszív** (a betegek kb ¼-ében)
- Diffus cutan SSc-ben (dcSSc-ben) gyakori, de limitált cutan SSc-ben (lcSSc-ben) is lehet súlyos ILD
- Anti-topoisomerase antitest pozitív esetekben nagyon gyakori

Cardialis manifesztáció

- Nagy coronariák spasmusa, betegsége
- Kisér betegség (csökkent coronaria rezerv)
- Primer arteria pulmonalis hypertonia
- Csökkent bal kamra diastolés funkció
- Pericarditis
- Ingerületvezetési-, ingerképzési zavar
- Jobb szívfél terhelése másodlagos következmény is lehet (elsősorban tüdőfibrosis miatt)

Scleroderma renalis crisis

- Leggyakoribb a kórlefordyas első éveiben, diffúz sclerodermában
- Idősebb betegeknel intercurrens bacterialis infectio (következményes exsiccosis miatt) renalis crisis provokálhat
- A közepes-nagy adagú korábbi corticosteroid kezelés kiváltó tényező
- Ha cardialis decompensatio is van, igen súlyos lefordyasú
- Kezelés: ACE gátlót kötelezpen adni kell, a jó tensio control alapvető, ehhez általában kombinált kezelés kell.

Kedvezőtlen prognosztikus tényezők SSc-ben

- Diffúz, kiterjedt bőrfolyamat
- Magas Rodnan bőrpontszám
- Belsőszervi tünetek
  - Szív, tüdő, vese, GI tractus, pericarditis
- Szervelegtelenség jelenléte
  - Szívelégtelenség, légzési elégtelenség, scleroderma renalis crisis, anémia fellépése
- Korai belsőszervi manifesztáció jelentkezése dcSSc-ben
- Férfi nem
- Idősebb kor
- Autoantitest profil (topoisomerase I, RNA polymerase I-III, fibrillarin: rossz prognózis; anti-centromer: kedvező prognózis)

Ízületi és csonttünetek

- Ízületi contracturák, súlyos kézdeformitások

Korán jelentkeznek!

- Utolsó ujjperc csontjának resorptiója

Súlyos vascularis eltérések lehetnek.

- Subcutan calcinosis

Ízületek mentén: „kiürül”, a seb súlyos infekció forrás.

- Ínhüvely crepitatio („tendon friction rubs”): diffúz sclerodermára jellemző, korai jel!

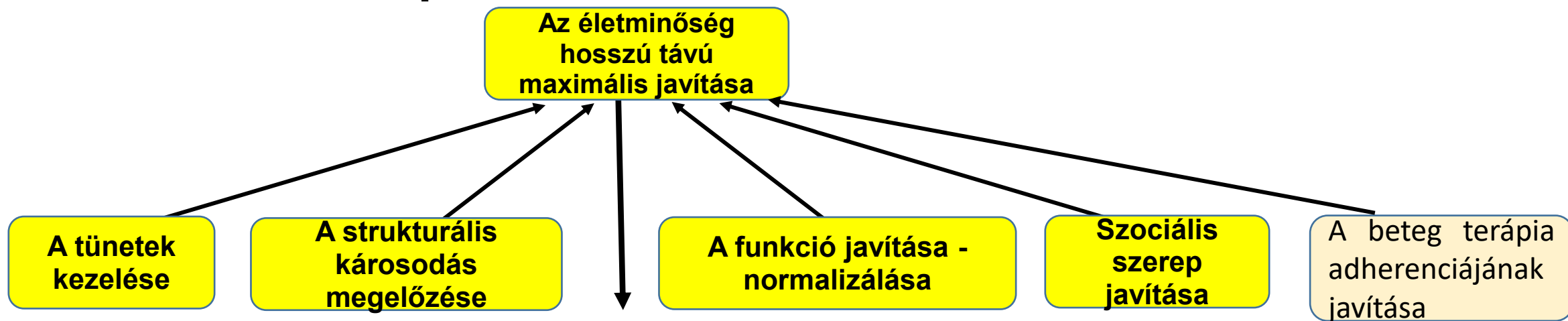
Többször vizsgál(gatva) átmenetileg „elmúlik”
Rossz prognosztikus jel.

- Polyarthrititis (gyakran erosiv)

DAS28 használható.
Contractura korán jöhet.
ILD rizikó faktor.
Digitális fekély rizikó faktor.

Célok és alapelvek a szisztémás sclerosis kezelésében

Alapbetegség DMARD kezelése (remisszió elérése)

Szervi tünetek (bőr fibrosis, intersticiális tüdőbetegség, PAH, cardialis érintettség, vese manifesztáció kezelés, gastrointestinalis tünetek kezelése, myositis, polyarthrititis, myositis-myopathia, digitális fekélyek kezelése, stb.).

Irreverzibilis tünetek rehabilitációs szemléletű kezelése (izomerő fenntartása, contracturák kezelése, légzőtorna, szájnnyitási képesség javítása).

Életminőség javítása/fenntartása („cardio” tréning, sexualis funkció gyógyszeres javítása, széklet incontinenca kezelése, stb.)

A terápia további fontos céljai

Cardiovascularis kockázat becslés, kivizsgálás és kezelés (hypertonia, diabetes, hyperlipideaemia)

Osteoporosis-törésveszély kockázat becslés, kivizsgálás és kezelés. Törés kockázat csökkentés. Elesés kockázat csökkentés (szemészeti-neurológiai komorbiditások kezelése).

A terápia célja

- **A fibrosis, érkárosodás, autoimmun-gyulladásos jelenségek gátlása**

- A súlyos szervkárosodások kezelése-megelőzése

tüdő fibrosis, szív, PAH, vese gastronitestinalis

- **Kialakulásának megakadályozása**

- **Időben történő kezelése**

Kálcium csatorna blokkolók

Cyclophosphamid, Mycophenolat, Nintedanib, Tocilizumab, Rituximab

Prostanoidok, foszfodiészteráz inhibitorok

Endothelin receptor antagonisták, riociguat

Protonpumpa gátlók, ciklikus antibiotikum kezelés

ACE gátlók

- A tünetek befolyásolása

- Az élettartam meghosszabbítása

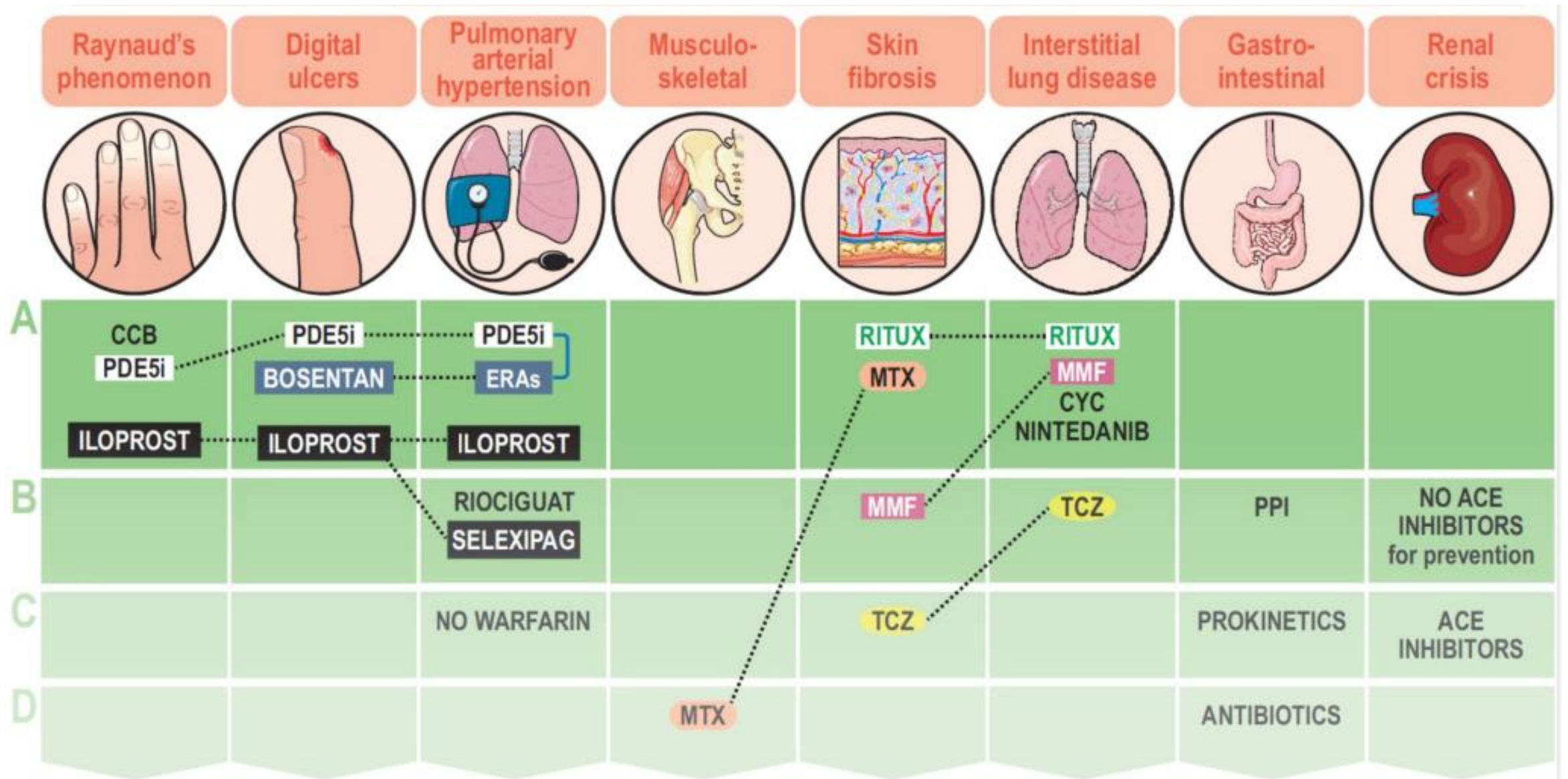
Jobb életminőség biztosítása

„Bázisterápia”

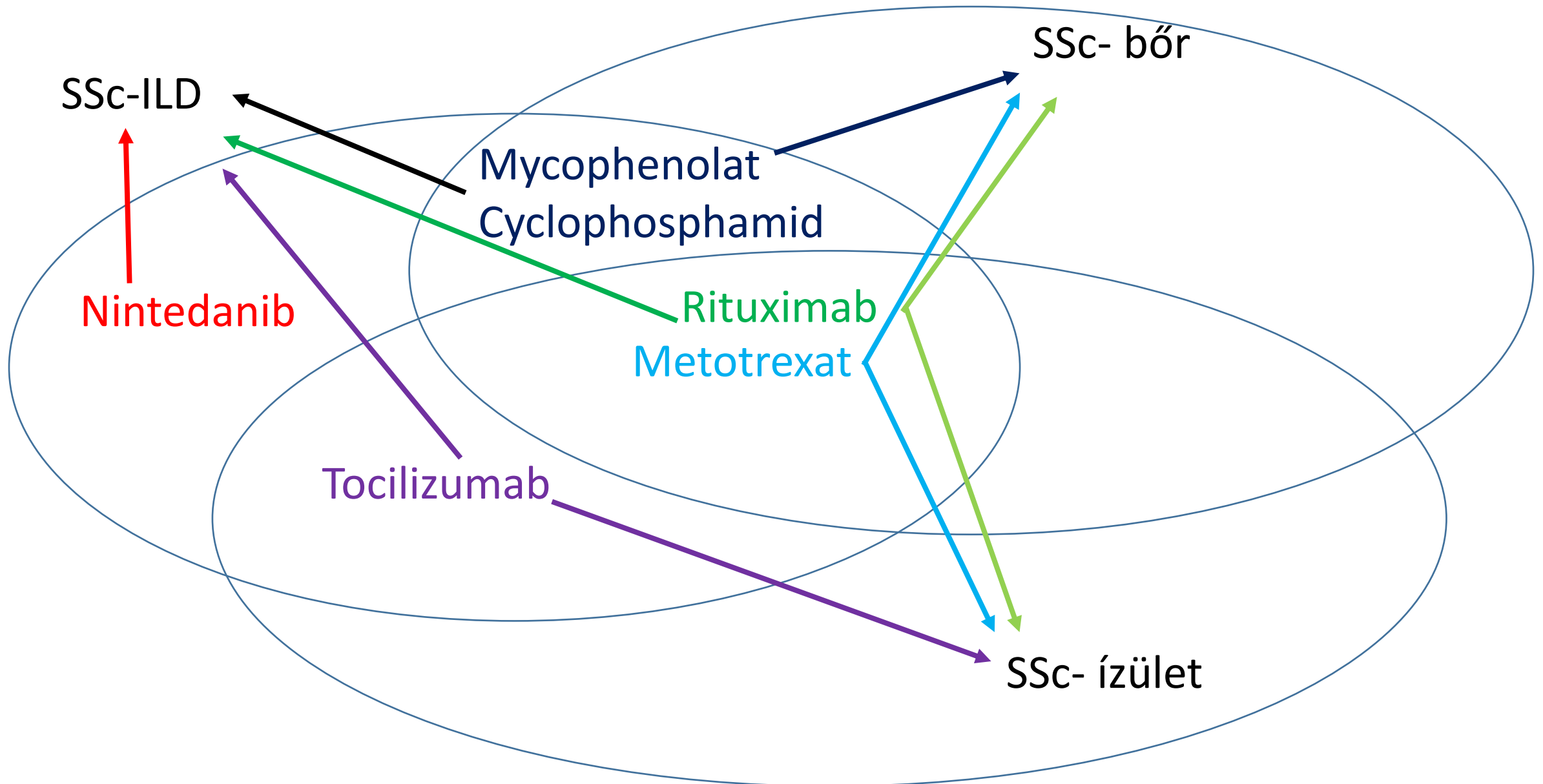
(„Hemopoietic stem cell transplantation /HSCT/
CAR-T sejt terápia)

Cytostatikus kezelés (mycophenolat, metotrexat)

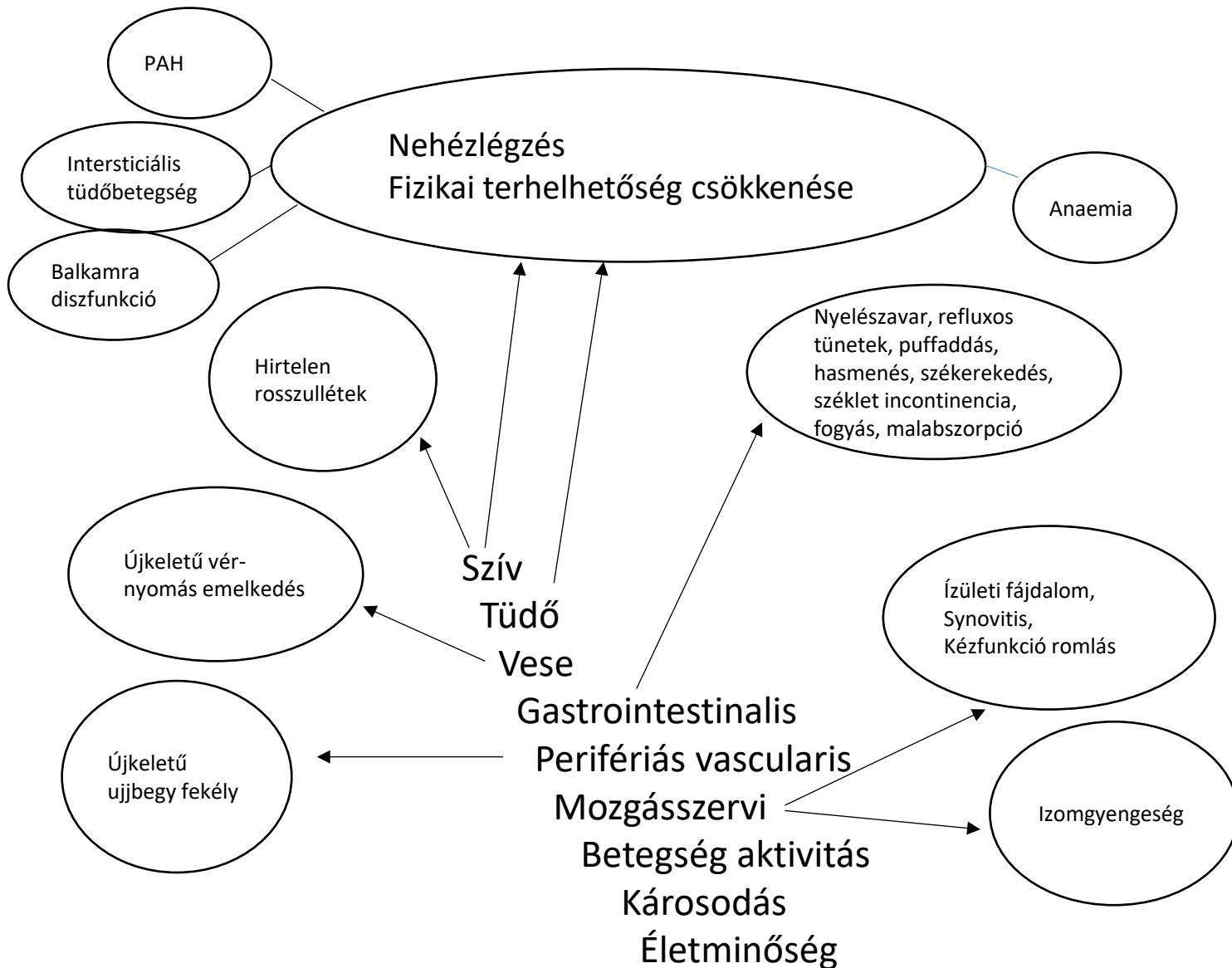
Szervspecifikus kezelés

Bőrfolyamat, arthritis és SSc-ILD kezelése

Beteg gondozás

- **Fő kérdések:**
- Bőrfolyamat kiterjedése (diffúz alcsoportban)
- Fizikai terhelhetőség – dyspnoe
- Hirtelen rosszullét
- Hypertonia megjelenése (diffúz alcsoportban)
- Raynaud szindróma – ujjfekélyek/gangraenák megjelenése
- Gastrointestinalis panaszok

Köszönöm a figyelmet!

